

Cysterski kamień graniczny z ulicy Przyjaciół Żołnierza w Lubawce

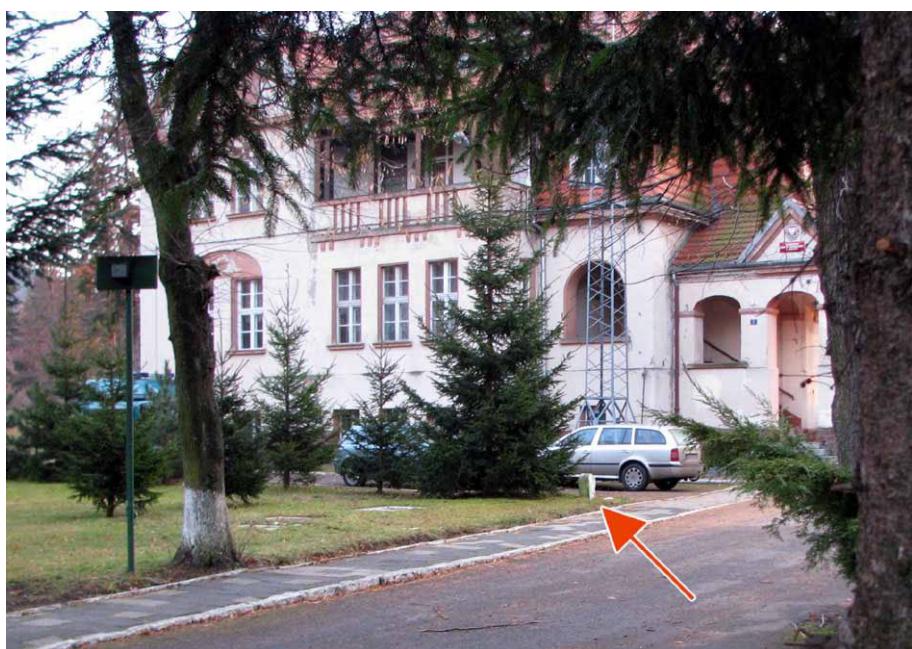
W tym miesiącu chciałbym opisać cysterski kamień graniczny, jaki przed laty stał w Lubawce przed strażnicą Wojsk Ochrony Pogranicza przy ul. Przyjaciół Żołnierza.

Kamień graniczny sprzed lubawskiej strażnicy.
Zdjęcie: Jerzy Sarnecki, lipiec 1982

Stan kamienia w 2008 roku

Kamień graniczny na tle budynku strażnicy WOP. Wszystkie współczesne zdjęcia: Marian Gabrowski, grudzień 2008 roku

Nie wiadomo, kiedy i w jakich okolicznościach słupek trafił w to miejsce. Wiadomo jednak, że w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego wieku o ratowanie takich zabytków troszczył się Kazimierz Świątek, oficer będący przez jakiś czas dowódcą lubawskiej strażnicy. To z jego inicjatywy historyczne kamienie z Górz Kruczych trafiły np. do kamiennogórskiego muzeum czy też do lubawskiej szkoły. Można więc przyjąć, że podobnie było w przypadku słupka stojącego niegdyś przed budynkiem WOP.

Obiekt wyeksponowany był przed strażnicą, przez co wiedzę o jego istnieniu posiadali zarówno

mieszkańcy miasta, jak i badacze tego typu zabytków¹, ². Ja po raz pierwszy widziałem go z bliska w grudniu 2008 roku, stał on wówczas przy drodze wiodącej do budynku, w sąsiedztwie masztu radiowego.

Jako jedyny spośród wszystkich znanych mi tego typu kamieni został on pomalowany. Niemal całą jego powierzchnię pokryto białą farbą, choć w górnej części można było też dostrzec pozostałości zielonej farby olejnej.

Na samym wierzchołku, w miejscu, gdzie na innych kamieniach wykuty był znak krzyża, znajdował się kilkucentymetrowy okrągły otwór. Z kolei na prawym boku spod grubej warstwy farby przebijała się słabo czytelna liczba 561,

Znajomość tego numeru porządkowego pozwala wskazać miejsce pierwotnego ustawienia granicznika: archiwalna mapa topograficzna³ pokazuje, że stał on na grzbiecie Górz Kruczych, pomiędzy górami Końska⁴ (niem. *Pferde Berg*) oraz Wiążowa⁵ (niem. *Ulmen Berg*).

We wrześniu 2009 roku zauważyłem, że słupek nie znajduje się już w dotychczasowym miejscu. Z informacji, do których dotarłem, wynika, że podczas likwidacji placówki straży granicznej planowano przekazać go do muzeum, jednak jego dalsze losy pozostają nieznane. Mam nadzieję, że zabytek jeszcze kiedyś się odnайдzie.

Marian Gabrowski

Przypisy

1 Z. Sarnecki, *Krzeszowskie pogranicze*, [w:] „Przydrożne Pomniki Przeszłości”, zeszyt 4, kwiecień 1987, s 27.

2 A. Scheer, „Pobiesiadne” odkrycie kamieni granicznych, [w:] „Przydrożne Pomniki Przeszłości”, zeszyt 38, kwiecień 2004, s 5.

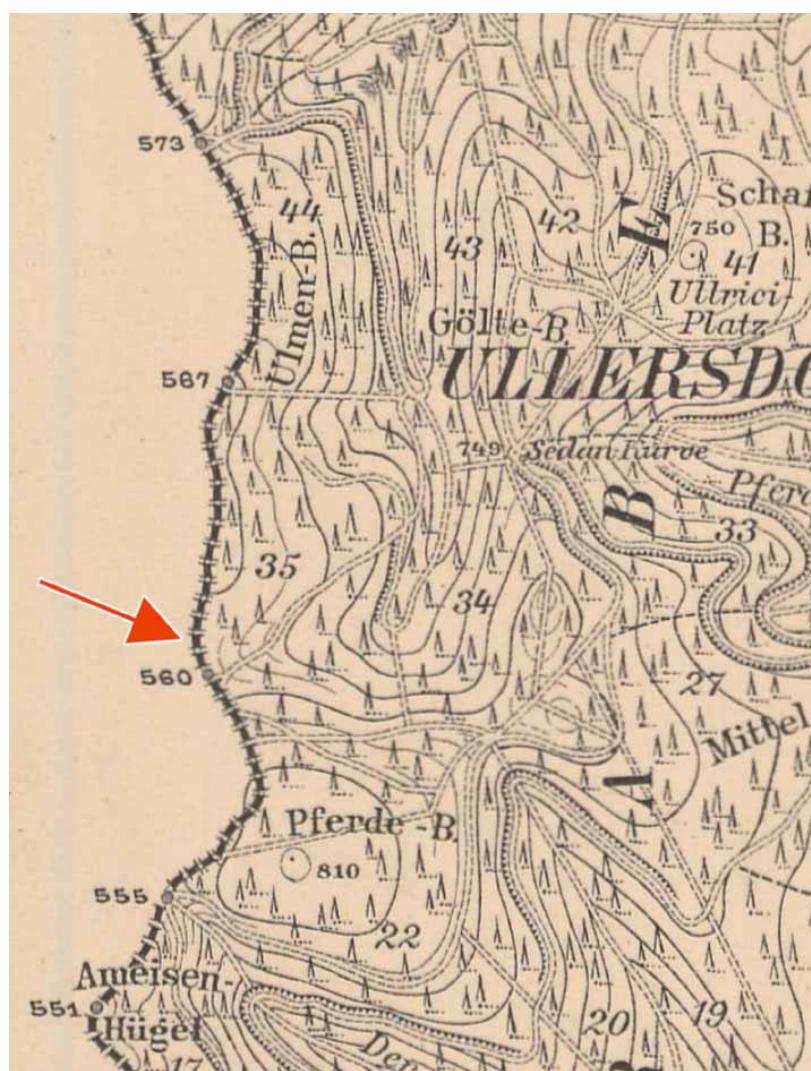
3 Mapa topograficzna *Městischblatt*, arkusz 3131 Schömberg, rok 1907.

4 M. Staffa, *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, tom 9, Wrocław 1996, s. 111.

5 Tamże, s. 241.

Słabo czytelna liczba 561 wyryta na prawym boku kamienia

Pierwotna lokalizacja kamienia o numerze 561